

УДК : 021: 63.001.76 (477)

А. М. РЕКУШ, аспірант, НУБіП УКРАЇНИ, Київ

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

В статті розглянуто інноваційний розвиток підприємств аграрного сектора економіки, досліджено проблеми, що виникають в ході вирішення цього завдання, запропоновано ряд першочергових заходів, які потрібно вжити для сприяння інноваційної діяльності аграрного сектора економіки..

Ключові слова: розвиток, інновація, діяльність, економіка, підприємство, аграрний сектор.

Вступ. В сучасних умовах глобалізації економіки інноваційний розвиток стає визначальним чинником досягнення економічного лідерства та важливим інструментом конкурентної боротьби в підвищенні економічної ефективності господарювання. Тому на етапі інтеграції сільського господарства України у світове співтовариство його актуальність набуває дедалі більшого значення. Це зумовило тим, що інновації є матеріальною основою підвищення ефективності виробництва, якості та конкурентоспроможності продукції, зниження витрат і виступають найважливішою умовою економічного зростання на якісно новій основі [2].

В умовах загострення внутрішніх кризових явищ актуальними є дослідження, які дозволяють встановити стан та проблеми інноваційного розвитку підприємств аграрного сектора економіки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розв'язанню проблеми інноваційного розвитку присвячені праці світових вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: Гудзинського О.Д., Єрмакова О.Ю., Даций О.І., Тарабрін О.Є., Христенко Г.М., Судомир С.М., Сіренко Н.М., Покотилової В.І. та ін.

Проте, незважаючи на велику кількість досліджень і публікацій, слід відмітити, що питання пов'язанні з проблемами інноваційного розвитку потребують подальших досліджень. Тому тема статті є досить актуальною.

Мета досліджень, постановка проблеми. Метою статті є систематизація проблем інноваційного розвитку аграрного сектора економіки та запропонування ряд першочергових заходів, які потрібно вжити для сприяння інноваційної діяльності.

Матеріали дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувались такі матеріали дослідження: історико – діалектичний, соціологічний та економіко – статистичний.

Результати дослідження. Рівень розвитку економіки та її конкурентоспроможність безпосередньо впливають на загальний рівень добробуту населення. Низькі рівні конкурентоспроможності та економічної свободи України зумовили і значення Індексу розвитку людського потенціалу, за яким у рейтингу 2012/13 років Україна посідає 73-є із 144 місць. Індекс України – 4,14 бала. Стільки ж набрали Уругвай, Словаччина та Чорногорія. Результат, фактично, свідчить про покращення показників конкурентоспроможності в країні, оскільки у рейтингу 2011/12 років Україна займала 82 позицію з показником 4 бали.

Розглядаючи інноваційну активність сільськогосподарських підприємств, слід зазначити, що низький їх рівень зумовлений наступними причинами: недосконалою

інформаційною системою; нерозвинутою системою фінансування інноваційної діяльності; несистемністю у прийнятті рішень щодо державної інноваційної й аграрної політики; високим ризиком інноваційної діяльності; диспаритетом цін на сільськогосподарську продукцію; нерозвинутою системою ефективного кредитування аграрного сектора; нераціональним використанням земель сільськогосподарського призначення; низьким рівнем оплати праці в аграрному секторі економіки, який не сприяє залученню висококваліфікованих фахівців. Звідси слідує, що занепад сільського господарства є результатом системної кризи аграрної політики.

Система розбудови новітньої аграрної політики країни повинна започатковувати реально системне відродження аграрного сектора економіки, надавши всім процесам та складовим необхідної динаміки і результативності [4].

Нашими дослідженнями встановлено, що із факторів, які найбільше гальмують розвиток аграрного сектора економіки є: низький рівень інтеграції науки з виробництвом, що становить 36%, та низький фінансовий стан підприємства – 24%. До найменшого негативного впливу респонденти віднесли застарілу техніку. Наші дослідження показали, що здійснюють інноваційні зміни великі за розмірами господарства та приватно – орендні підприємства.

Реалізація інноваційної стратегії на підприємстві потребує наявності відповідних організаційних та управлінських можливостей. Основна їх функція нівелювати негативний вплив на протидії змінам. Які здебільшого виникають у найбільш успішних підприємствах. Стійкість підприємства призводить до його негнучкості та нездатності розвивати внутрішні радикальні пропозиції, які є основою інноваційної діяльності. У вітчизняних аграрних підприємствах проблеми доповнюються, як свідчать дослідження, бажанням зберегти стабільність у досить хиткому зовнішньому середовищі, тому деякі суб'єкти господарювання зупиняються і не продовжують інноваційну діяльність з надією, що одержаний ефект буде довготерміновим [3].

Досліджуючи інноваційну діяльність в аграрному секторі економіки Тернопільської області слід врахувати незбалансованість його структури: якщо в 1990 році в рослинництві вироблялося 53% валового внутрішнього продукту сільського господарства, то в 2012 р – 73%. Відповідно в тваринництві в 1990 р. вироблялося – 47% валового внутрішнього продукту, а в 2012 р. – 27%. Порівняно з 1990 р. він зменшився на 20%. В 2012 р в рослинництві найбільшу частку валової продукції було одержано від виробництва зернових – 37%, цукрових буряків – 32%, та картоплі – 22%, а в тваринництві від виробництва молока – 22%, та виробництва яєць – 20%.

Зважаючи на нерозвиненість галузі тваринництва, як в області, так і в Україні в цілому, найбільш вірогідним є входження суб'єктів господарювання з інноваційними розробками саме в галузь тваринництва з можливістю одночасної промислової переробки продукції, що дозволить в перспективі розв'язувати соціально – економічні та екологічні проблеми.

Найслабкішою щодо можливості реалізації моделі інноваційного розвитку визнано організаційно – управлінську систему, яка не забезпечує належного інноваційного клімату та культури, не розвиває інтелектуальну складову організації. Тому для підвищення інноваційної активності суб'єктів аграрного сектора економіки необхідна зміна парадигми мислення управлінського апарату на інноваційну

траєкторію і відмова від виживаючого функціонування на користь розвиваючому.

Слід зазначити, що в більшості інноваційно активних підприємств аграрного сектора економіки загальна результативність реалізації моделі інноваційного розвитку формується за рахунок за рахунок показників економічної ефективності та прибутковості. Такі пріоритети в політиці окремих суб'єктів господарювання не відповідають цілям побудови гуманізованого суспільства і потребують впливу державних регуляторних механізмів щодо зміни парадигми мислення і стимулювання їх до соціально орієнтованої діяльності.

Для розвитку рослинництва та тваринництва необхідно запроваджувати певні інновації. А саме, в галузі рослинництва необхідне використання науково – обґрунтованих сівозмін, застосування: нових сортів і гібридів; нових сільськогосподарських машин та механізмів, нових систем обробітку ґрунту, а в галузі тваринництва необхідно застосування нових порід сільськогосподарських тварин, застосування високоефективних кормів, нові механізми та засоби захисту тварин.

Результативна система стратегічного управління інноваційним розвитком аграрного сектора економіки потребує комплексного підходу до формування передумов забезпечення ефективної діяльності підприємств шляхом проведення системних якісно – структурних змін, складових організацій та менеджменту в гармонійно збалансованому варіанті дій [1].

Висновки. Для забезпечення позитивного синергетичного ефекту в аграрному секторі економіки, необхідне здійснення змін в системі менеджменту порівняно із змінами у зовнішньому середовищі. Рушійними факторами інноваційного розвитку повинна стати психологічна готовність організації та менеджменту. Впровадження різних видів інновацій на різних ієрархічних рівнях та ефективністю здійснення змін у всіх підсистемах.

Список літератури: 1. *Гудзинський О.Д.* Система менеджменту інституціональної трансформації економіки України (теоретико-методологічний аспект): колективна монографія / [О.Д.Гудзинський, С.М.Судомир, Ю.С.Гудзинська та ін.]; за заг. ред. О.Д. Гудзинського – К. : ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2012. – 771 с. 2. *Єрмаков О.Ю.* Інноваційний розвиток зерновиробництва в сільськогосподарських підприємствах: монографія/ О.Ю. Єрмаков, Г.М. Христенко. – Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2011. – 196 с. 3. *Сіренко Н.М.* Управління стратегією інноваційного розвитку аграрного сектора економіки України: монографія / Н.М. Сіренко – Миколаїв, 2010.- с. 416. 4. *Юрчишин В.В.* Деякі проблеми і узагальнення сучасної аграрної політики / В.В. Юрчишин // Економіка АПК. – 2007. – № 4. – С.3–12.

Надійшла до редколегії 28.10.2013

УДК : 021: 63.001.76 (477)

Інноваційний розвиток сільськогосподарських підприємств аграрного сектора економіки / Рекуш А. М. // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства – Харків: НТУ «ХПІ». – 2013. – № 53 (1026). – С. 110–113. Библиогр.: 4 назви.

В статье рассмотрено инновационное развитие предприятий аграрного сектора экономики, исследованы проблемы, которые возникают в ходе решения этого задания, предложен ряд первоочередных мероприятий, которые нужно употребить для содействия инновационной деятельности аграрного сектора экономики.

Ключевые слова: развитие, инновация, деятельность, экономика, предприятие, аграрный сектор.

The enterprises' innovative development of the agricultural economy is considered in the article, the problems which arise in the course of solving this problem are examined and the number of priority activities which have to be taken to promote innovation in the agricultural sector is suggested.

Keywords: development, innovation, activity, economy, enterprise, agricultural sector.

УДК 657.6:502

Т. В. РОЗИТ, канд. екон. наук, ст. викладач, ХНУ ім. В.Н. Каразіна, Харків

ЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ: СУТНІСТЬ, ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ

В статті досліджено питання виникнення екологічного аудиту в різних країнах, визначено його сутність; розглянуто стан екоаудиту в Україні та основні методичні аспекти проведення екологічного аудиту.

Ключові слова: екологічний аудит, навколишнє середовище, методика екологічного аудиту

Вступ. Найважливішою причиною розробки концепції світового розвитку з урахуванням екологічних обмежень є усвідомлення катастрофічності сформованого типу соціально-економічного розвитку, вичерпність природних ресурсів і взаємозалежності всіх еколого-економічних процесів.

Вплив сучасних технічних засобів на довкілля настільки велике, що приймає глобальні масштаби, а управління природокористуванням та екологічний контроль в більшості країн здійснюється з надзвичайно низькою ефективністю. Це призводить до виникнення аварійних ситуацій, зон екологічного лиха, що тягнуть за собою значний економічний збиток, і появу нових негативних екологічних наслідків.

Таким чином, стає очевидною необхідність розробки і використання нетрадиційних підходів до вирішення існуючих і потенційних еколого-економічних проблем. Найбільш перспективним напрямком діяльності у цьому напрямку є екологічний аудит.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Екологічний аудит став предметом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців. Серед вітчизняних вчених великий науковий внесок, щодо процесу формування теоретико-методологічних основ екоаудиту зробили В.А. Борисова, Т.П. Галушкіна, Н.В. Гончаренко, Я.В. Мех, В.М. Навроцький, У.П. Новак, О.Ф. Савченко, Ю.М. Саталкін, В.Я. Шевчук, Я.О. Яковенчук та ін. Серед зарубіжних необхідно відзначити науковий внесок А. Ендреса, Н.В. Пахомової, І.М. Потравного, К. Ріхтера, Г.П. Серова, С.С. Тимофєєвої й ін. Проте не зважаючи на численні праці у сфері екологічного аудиту, все ж таки існує ряд невирішених питань, які потребують уваги.

Постановка проблеми. Проблеми екології на сьогодні являються одними з наймасштабніших, адже вони стосуються кожного жителя планети і від їх вирішення залежить майбутнє людства. Слабкий контроль за станом природних ресурсів, відсутність необхідної уваги до екологічної ситуації з боку державних органів та більшості населення, стрімкий ріст промисловості і сільського господарства призвели до того, що екологічна ситуація з кожним днем стає все гіршою.